

Libya'da Anayasa Yargısı

*Kamal Beshir Dehan**

Rahman ve Rahim Olan Allah'ın Adıyla

Türk Anayasa Mahkemesi'nin Sayın Başkanı,

Değerli katılımcılar, Anayasa Mahkemesi Başkanları, temsil heyetlerinin üyeleri,

Bayanlar ve Baylar,

Türk Anayasa Mahkemesi tarafından Libya Yüksek Mahkemesi'ne yapılan davete icabet etmek üzere bugün burada bulunmak benim için büyük bir ayrıcalıktır. Libya Yüksek Mahkemesi'ni temsilen burada bulunan Yüksek Mahkeme Başkanı (aynı zamanda Yüksek Yargı Konseyi Başkanı ve Anayasa Komitesi Başkanı) Kemal Duhan ve Yüksek Mahkeme Üyesi (aynı zamanda Anayasa Komitesi üyesi) Dr. Saad Alasbaly'den oluşan Libya heyeti olarak, Türk Anayasa Mahkemesi'nin 50. kuruluş yıldönümünü kutlama törenlerine bizi de davet ettiğiniz için teşekkürlerimizi sunmak istiyoruz. Bu törenler, insan haklarının korunmasında önemli işlevler yerine getiren ve özgürlüklere karşı yapılan ihlaller karşısında her zaman için güçlü bir duruş sergileyen bu mahkemenin hak ettiği teşekkür ve saygıyı dile getirmek için bir fırsattır.

Bana ayrılan kısa süre içinde, Libya'daki anayasa yargısı sisteminin tarihi gelişimine ilişkin olarak dört hususu bilginize sunmak istiyorum.

1. Libya Yüksek Mahkemesi, 1953 yılının Kasım ayında kurulmuş ve 1954 yılında çıkarılan bir Kraliyet Kararnamesi ile Yüksek Mahkeme'nin

* Libya Yüksek Mahkemesi Başkanı

konumu pekiştirilmiştir. Bu mahkemenin kurulması 24 Aralık 1951 tarihinde kabul edilen Libya Anayasası ile öngörülmüştü. Bu nedenle; Libya Yüksek Mahkemesi'nin Arap dünyasındaki en eski Anayasa Mahkemeleri arasında yer aldığı söylenebilir.

2. Mahkeme'nin kurucuları bu Mahkeme için özel ve güçlü bir statü öngörmüşlerdir. Yüksek Mahkeme, ülkedeki bütün mahkemelerin ve kamu kurumlarının üstünde bir yasal güce sahip kılınmıştır.

3. Libya Yüksek Mahkemesi'ne kanunların, usullerin ve işlemlerin Anayasaya aykırılığı iddiası ile yapılan her türlü başvuruyu inceleme yetkisi verilmiştir.

4. Libya Yüksek Mahkemesi 1982 yılında yeniden yapılandırılmış; Yüksek Mahkeme'nin ülkedeki bütün mahkemelerle kamu kurumları karşısındaki üstünlüğü 31. maddede açıkça ifade edilmiştir. Buna ek olarak, 23. madde de Yüksek Mahkeme'nin Anayasaya aykırılık iddiasıyla açılan davalara ilişkin yetkisini güçlendirmiştir.

Ülkemizdeki 42 yıllık Kaddafi rejiminin şartlarına rağmen, Libya Yüksek Mahkemesi, hükümet tarafından dayatılan birçok yasa karşısında güçlü bir duruş sergilemeye çalışmıştır. Yüksek Mahkeme her zaman için eşitlik ve mahkemelerde savunma hakkının sağlanması yönünde kararlar vermiştir.

Son olarak, Türk Anayasa Mahkemesi'ne başarılarının devamını diliyorum.

İlginiz için teşekkür ederim.

Constitutional Judiciary in Libya

*Kamal Beshir Dehan**

In the name of God most merciful and gracious

Your Excellency (HE) Mr. Hashim Kletch, Chairman of the Constitutional court of Turkey.

Distinguished guests, Heads of the constitutional courts and members of delegates.

Ladies and gentlemen,

It is a privilege to be here today in response to the invitation extended to the Supreme Court of Libya by the Turkish Constitutional Court. The Libyan Supreme Court represented by its Chairman, His Excellency Kamal Duhan, and Chairman of the high judiciary council and Chairman of the Constitutional Committee Accompanied by Dr. Saad Alasbaly, A Supreme Court judge and a member of the Constitutional Committee wish to express our thanks to you for inviting us to celebrate with you the fiftieth anniversary of the Turkish Constitutional Court. Without any doubt, this is a gesture of recognition and respect to this body which stands strong against any attempts of intruding the freedom of mankind and considered to have an outstanding history in protecting his human rights. May I, in few minutes, summarize to you the history of the Libyan Constitutional legal system in four main points.

1) The Libyan Supreme Court was established in November 1953 and was enhanced by a Royal order a year later. It is worth mentioning that the creation of this court was explicitly stipulated in the Constitution of Libya,

* President of the Supreme Court of Libya

which was first issued on December 24th, 1951. This makes it one of the oldest Constitutional Courts in the Arab World.

2) The founders of this Court gave it a special and well recognized status in Libya having the highest legal power over all courts and all other forms of authorities in the country.

3) The Libyan Supreme Court was given the legal power to look into all petitions which may arise due to any legislations, procedures or course of actions that are in violation of the Constitution.

4) The Libyan Supreme Court was reformed in 1982 and its legal power over all courts and other forms of authorities in the country was clearly stated particularly in article number 31. In addition to this, article 23 explicitly reinforced what was mentioned in point 3,above.

Despite the conditions which prevailed in my country during the 42 years of ALQADDAFI's regime, the Supreme Court of Libya ... in many occasions ... had its stand against several legislations which were imposed by the Government and has always called for equality and the right of defense through the legal courts.

Finally, I wish all success to the Turkish Constitutional Court.

And I thank you for your attention.